te a hallgatóságot az örmény történelem, vallás, kultúra, művészet kialakulásának útján a legrégibb időktől, napjainkig. A bibliai eseményektől a XX. század eleji örmény népirtásig, a Trianon okozta szülőföld elvesztésig. A kereszténység felvétele 301-ben és államvallássá tétele, az örmény ABC 405-ben történt megalkotása, a kódexművészet kialakulása az egyetemes kultúra szintjére emelte az örmény nemzetet.
Külön fejezetet szánt az ezeregy-tornyú Ani városára, ahonnan az erzsébetvárosi és szamosújvári örmények származtatják magukat, majd a tragikus 1239 évi nagy földrengésre, amikor az egész lakosságnak el kellett hagyni a térséget. Beszélt a hosszú menetelésről Kaukázuson, Krímen, majd Moldván át, amíg I. Apafi fejedelem jóvoltából őseink új, de végleges hazára leltek Erdélyben. Szamosújvár (Armenopolis) és Erzsébetváros, Gyergyó, Görgény, Beszterce, Szépvíz, mind megemlítődnek az előadó által.

Az örmény vallást és liturgiát ismertetve átfogó képet nyújtott az örmény apostoli, valamint az örmény katolikus szertatás közti különbségről. A Mechitarista rend megalakulásáról, a velencei Szent Lázár Szigetről, majd a bécsi mechitarista rendről, mindkettő igen értékes tevékenységéről, gazdag könyv- és levéltáráról adott részletes tájékoztatást.

Kitért az 1848/49-es szabadságharc 13 aradi vértanújára, akik közül Kiss Ernő és Lázár Vilmos örmény származású volt, hasonló képen Czetz János is, aki a sors kegye folytán elkerülte a mártírhalált.
Az első és második világháború következményeként számtalan örmény család települt a Csonka Magyarország területére, akik nem tettek hűségesküt a foglaló új hatalomnak.

Várady Mária színművésznő a korabeli irodalom gyöngyszemeiből nagy átéléssel adott elő szemelvényeket. Mekertics Nagas „A világnak hívságos voltáról, Frik „A szerencse kereke", valamint Grigor Narekaci „A siralom énekek és könyörgések könyve" című műve hangzott el. Frik, Mekertics Nagas, Grigor Narekaci egyúttal mind kódexmásoló szerzetes volt a XIII.- XIV. században. Műveikben társadalmi mondanivalót, erkölcsi tanításokat fogalmaztak meg.

Kátainé Szilvay Ingrid Hacsaturján és Bach műveket adott elő, majd következett Bartók 4 román tánca, amely közül az egyik egy erdélyi örmény húsvéti dal. A már többször hallott Zádig-Zádig kezdetű dalt erdélyi örmény nyelven, nagy átéléssel adta elő, mint ahogy a zongoraművek is a művésznő tökéletes játékát tükrözték. A fogadás után bőven volt alkalom megtekinteni a gazdagon berendezett tárlókat és a közel 60 csodálatos kódexlapot, az információs táblákat. Elolvasni a XIII-XIV. századi örmény miniatúrák jellemzőit, megismerni a híres kódexfestő műhelyeket és kódexfestőket. Megismerni az örmény egyházi zene, a saragánok világát.

Jól sikerült est, jól sikerült kiállítás volt, amely majd egy hónapig volt látogatható. Ezt igazolta vissza a Ferencváros lap hírnöke februári beszámolója is: „Tényleg jó ez a kiállítás! Figyelemfelkeltő! Mi, akik alig valamit tudunk erről a népről, kissé elszégyelljük magunkat. Eddigi ismereteim: néhány érdekes, jellegzetes mintás cserép, perzsaszőnyegek, kelim minták, terítők, néhány mintás vászon - soha nem is hallottam a miniatúrákról. (Knox), (Tenyérnyi képeken a világ - Örmény kódexek a FMK-ban.)

Borbély B. Júlia IX. ker. örmény kisebbségi képviselő

* * *

Emléknaptár az örmény népirtás 90. évfordulójára

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület háromnyelvű — magyar, örmény, angol, — szövegében, képanyagában, kivitelezésében egyaránt rendkívül igényes falinaptárral emlékezett meg az örmény népirtás 90. évfordulójáról. A *Szabó László* fotóival és *Lászlóffy Aladár* Kossuth-díjas költő verseivel illusztrált Emléknaptár felelős kiadója *dr. Issekutz Sarolta*, a budapesti szervezet elnöke.

Törökország földközi-tengeri partvidékén, a szíriai határ mentén fekszik a festői szépségű Musza Dag (Mózeshegy), amelynek déli oldalán, ahol a fotók készültek, 1915-ig hat örmény falu, Jogunoluk, Bítiász, Kheder beg, Hadzsi Habibli, Vakef és Kebuszije lakossága élt békében. Szabó László rövid történelmi összefoglalójából megtudjuk, hogy a világháború első évében a török kormány a megbízhatatlannak nyilvánított anatóliai örményeket rendkívüli kegyetlenségek árán kitelepítette a szíriai sivatagba. Több mint másfél millióan estek áldozatául a pogromoknak. A musza dagi örmények elsáncolták magukat a hegy tetején, és több mint 40 napig önvédelmi harcot folytattak a törökökkel szemben. (A musza dagi tragédiát Franz Werfel világhírű regénye, a Musza Dag negyven napja örökítette meg.) Az ellenállókat francia és angol hadihajók vették a fedélzetükre és nagy részük az egyiptomi Port Saidba került, ahonnan a háború után visszatelepítették őket a szülőföldjükre. Ez a terület az első világháború eredményeként a francia

fennhatóság alatt álló Szíria része lett. 1939-ben Törökország nyomására a franciák átengedték a Musza Dag vidékét a Musztafa Kemál Atatürk vezette török kormánynak. A musza dagi örmények nem akartak még egyszer török fennhatóság alá kerülni, ezért áttelepültek Libanonba. A francia hatóságok a menekülőket egy arab romváros, Andzsár mellé telepítették. Az örmény földművesek a részben mocsaras, részben kopár tájon több ezer almafát ültettek, és ma Andzsár virágzó település, amelynek hat része egy-egy musza dagi falu nevét viseli. Az Örmény Apostoli Egyházhoz tartozó templom kertjében minden évben megemlékeznek a tragikus eseményekről. Az eredeti helyen, a Musza Dagon csak Vakef falu lakosságának egy része maradt. A mintegy 130 lakos narancstermeléssel és csipkekészítéssel foglalkozik.

(n)

Szabadság. 2004 dec. 29.

(Szerk. megjegyzés: A naptár megjelenését a Fővárosi Örmény Önkormányzat, a Főv. II. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat és a Főv. XIII. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat támogatta. 1400 Ft-ért megvásárolható a Fővárosi Örmény Önkormányzat székhelyén (1054. Budapest Akadémia u. 1. IV. emelet 426.), félfogadási időben telefoni egyeztetés után (332-1791).

* * *

‚Mindenki szórakoztassa saját magát!"

Farsangi bál - Gyergyószentmiklós 2005

Komoly hagyománya kezdett lenni a gyergyószentmiklósi örmény közösség farsangi báljának. 2005 január 21 -én rendezte meg az egyházközség a 3. farsangi bált, aminek mottója is hagyományos: „Mindenki szórakoztassa saját magát!". Egyháztanács, gondnok, római testvéregyház papjai, Oltáregylettag, kórustag, polgármester, városi tanácsos, csíki vendégek, ismerősök, barátok... - mindenki saját magát szórakoztatta, és amennyiben valóban felszabadult és néhány órára megpróbálta elfelejteni a hétköznappal járó gondokat-bajokat, szép emlékekkel térhetett haza és a hétköznapi szürkeségbe.

A Szilágyi vendéglő ebben az évben szűknek bizonyult. A 167 vendéget sikerült ugyan leültetni, de nagyon kevés hely jutott a táncra. Ami nem akkora baj, és olyan szempontból jó jel, hogy nagyon kevesen voltak azok, akiknek nem bizsergett a talpuk, és kibírták tánc nélkül.

Hagyományosan a bál rövid kulturális műsorral kezdődött. Ebben az évben újdonságnak számított a messze földön is ismert zene-osztály rövid „hangversenye", és a hangulatot emelte a Stepp Dance verseny-táncosainak bemutatója, akik városunk hírét messze vidékekre is elvitték. Ez után kezdődött az igazi bál. A Szilágyi konyháján készült borjúpörkölt és sajtos csirkemell nem vallanak örmény bálra, de öröm volt látni, hogy a báli társaság tagjai a templomból ismerősként üdvözölhette egymást. Ha nem is volt mindenki örmény, de akik a templomba járnak, azok nagy része a bálra is eljött. Ez is a cél: ha együtt imádkozunk, együtt kísérjük ki halottainkat a temetőbe, együtt látogatjuk az örmény közösségeket, akkor miért ne ünnepelnénk és mulatnánk együtt. Ideje van a sírásnak és ideje a nevetésnek, olvassuk a Könyvek könyvében. A templomban imádkozunk, a temetőben siránkozunk, de ha farsang van, mulatozunk. Ezt mindenki érezte. A szervezők pedig megelégedetten nyugtázták, hogy a hajnalig tartó mulatságról a társaság jó kedvvel, igazán „kimulatva", és minden fáradtság ellenére szellemileg, lelkileg felfrissülve térhetett haza. És még nagyobb örömmel nyugtázzuk, hogy emiatt a templom nemhogy kiürülne, hanem egyre inkább megtelik, és mélyebb kötődések alakulnak ki az örmény származásúak között.

Puskás Attila

* * *

Boloz Antoniewicz János

Az örmények - Galíczia

1. rész

Az 1820-ik év tavaszán a Velencze melletti San Lazzaro sziget mechitarista kolostorának egy tudós szerzetese, *Minas Pysyschkiánz* tanulmányutat tett Lengyelországban. 1830-ban megjelent útleírásában, melynek a czíme „Dschanab-harhortutiun i Lehastán jew hails gochmánz pnagiálys i hajgazánz serelóz i nach-